

Constituziun dalla vischnaunca da Laax

I. Disposiziuns generalas

Art. 1

La vischnaunca politica da Laax ei ina corporaziun territoriala da dretg public. Ella cumpeggia tut las persunas domiciliadas sin siu territori.

La vischnaunca

Art. 2

El rom dalla legislaziun federala e cantunala ha la vischnaunca il dretg d'administraziun autonoma.

Autonomia

La vischnaunca exercitescha enteifer ils tiarms da sia cumpetenzza legala la suveranidad sur tut las persunas e caussas che secattan sin siu intschess.

Art. 3

La vischnaunca ademplescha el senn dad art. 2 tut ils pensums adossai ad ella per il beinstar public. Ella promova il svilup spirtal e cultural sco era la prosperitad sociala ed economica, ed ella relai las leschas ed ordinaziuns necessarias.

Incumbensas

Art. 4

La vischnaunca da Laax sesanfla el territori linguistic romontsch.

Principi territorial

Art. 5

Habels da votar en fatgs communal ein las burgheisas ed ils burgheis svizzers che han cumplenu 18 onns e ch'ei buca ugdai tenor art. 369 CC.

Habilitad da votar

Art. 6

Il dretg da votar en fatgs communal han las persunas ch'ei hablas da votar e che habiteschan en vischnaunca sco burgheis dil liug ni sco burgheis svizzers cun domicil u dimora en vischnaunca dapi silmeins treis meins. Il termin entscheiva cun il di ch'il scret d'origin vegn deponius.

Dretg da votar

Art. 7

Per las elecziuns e votaziuns federalas e cantunalas valan las disposiziuns relativas dalla confederaziun e dil cantun.

Dretg da votar
tier votaziuns
federalas e
cantunalas

Art. 8
Elegibladad Mintga persuna cun dretg da votar sa vegnir elegida en in uffeci communal, sch'ella ei buca vegnida privada dil dretg da surprender uffecis publics tras sentenza dalla dertgira penala.

Art. 9
Perioda d'uffeci, limitaziun dil temps d'uffeci La perioda d'uffeci ordinaria cuoza mintgamai treis onns. Ils commembers dad autoritads e cumissiuns communalas sco era ils delegai da vischnaunca san vegnir reelegi.

Tgi che ha fatg part d'in'autoridad, d'ina cumissiun u d'ina delegaziun duront quater periodas d'uffeci ina suenter l'otra, sa buca vegnir reelegius pli per la proxima perioda. Periodas d'uffeci entschattas da dus u plirs onns valan sco entiras.

Per il temps d'uffeci d'in commember dalla susprastonza communal vegnan las eventualas periodas d'uffeci sco commember dalla cumissiun da gestiun u d'ina delegaziun buca quintadas. Medemamein vegn il temps, duront il qual il president da vischnaunca ei staus commember dalla supprastonza communal, buca quintaus.

Art. 10
Sforz d'acceptar l'elecziun en in uffeci Negin sa vegnir sforzaus d'acceptar l'elecziun en in uffeci.

Art. 11
Termin dallas elecziuns ed entrada en uffeci Las elecziuns dallas autoritads communalas han mintgamai liug il meins da mars ni d'avrel. L'entrada en uffeci succeda cugi emprem da fenadur.

Art. 12
Demissiun In commember d'in uffeci communal, d'ina cumissiun u d'ina delegaziun sto inoltrar sia demissiun a scret alla supprastonza communal, per regla tochen la fin da schaner digl onn dallas elecziuns.
Quellas demissiuns ston vegnir publicadas suenter el fegl official.
Mintga titular d'in uffeci che demissiunescha ei obligaus da surdar siu uffeci en uorden.

Art. 13
Substitutus Sch'in commember d'in'autoridad communal sa buca exercitar pli sia funcziun el decours d'ina perioda d'uffeci per in cert motiv, surpren in substitut sil pli tard suenter 3 meins siu post per il rest dalla perioda d'uffeci.

Art. 14

Parents da saung e tras maridaglia en lingia directa, consorts e fargliuns astgan buca appartenen el medem temps alla medema autoritad communal.

Motivs
d'exclusiun

Quels motivs d'exclusiun valan era denter ils commembers dalla cumissiun da gestiun ed ils commembers dalla suprastanza communal.

In funcziunari u in emploiau stabel dalla vischnaunca astga buca far part dall'autoritad, alla quala el suttastat directamein.

Art. 15

In commember d'in'autoritad communal u dalla radunonza communal ha da prender stgisa tier tractativas e votaziuns davart fatschentas, vid las qualas el sez ni in da ses parents tochen il grad menziunaus en art. 14 han in interess personal direct.

Obligaziun da
prender stgisa

Art. 16

Il dretg da petiziun ei garantius. Mintga habitont cun dretg da votar en vischnaunca sa inoltrar propostas, instanzas e recuors a scret alla suprastanza communal. Quella ei obligada da prender posiziun en caussa enteifer quater meins.

Dretg da petiziun

Art. 17

Tschien personas cun dretg da votar en fatgs communsals san pretender cun lur suttascripziun ina votaziun davart ina proposta ch'ellas han inoltrau. Priu ora da quei ein decisiuns che las autoritads da vischnaunca han priu el rom da lur cumpetenzza ni relaziuns giuridicas regladas denter la vischnaunca e tiazas personas.

Dretg d'iniziativa

Art. 18

In'iniziativa realisada en moda valeivla sto vegnir suttamessa alla radunonza communal per votaziun sil pli tard enteifer sis meins naven dall'inoltraziun.

Procedura tier
iniziativas

La suprastanza sa era presentar cunterpropostas alla radunonza communal. Sche talas cunterpropostas ein avon maun, sto vegnir decidiu igl emprem denter quellas e la damonda d'iniziativa. Suenter ha la radunonza communal da decider definitivamein davart l'approbaziun ni la refusaziun da quella proposta che ha giu la preferenza ell'emprema votaziun.

Art. 19

Las tschun personas che han suttascret sco empremas l'iniziativa ein autorisadas da retrer quella da tut temps tochen la votaziun, sche l'iniziativa cuntegn buca autras clausulas da retratga.

Retratga
dall'iniziativa

Art. 20
Iniziativas illegalas
Iniziativas cun in cuntegn illegal ein inadmissiblas e vegnan buca suttamessas alla radunonza communal resp. alla votaziun.

Art. 21
Moziun
Mintga persuna cun dretg da votar sa far propostas alla radunonza communal che pertuccan ina fatschenta buca menziunada sin la gliesta da tractandas. Sch'ina tala proposta vegn acceptada cun maiorita sempli, ha la suprastonza communal da far rapport e proposta en ina proxima radunonza da vischnaunca.

Art. 22
Informaziun, interpellaziun
A caschun d'ina radunonza da vischnaunca sa mintga persuna cun dretg da votar pretender sclariment davart la situaziun ni la liquidaziun d'ina fatschenta communal, aschilunsch che quella suttastat buca al secret d'uffeci. La risposta sa era vegnir dada en ina proxima radunonza.

Art. 23
Discreziun professiunala
Ils commembers d'uffecis e da cumissiuns sco era ils funcziunaris ed emploiats da vischnaunca ein suttamess alla discreziun professiunala. Els han dad esser discrets en fatgs ufficials, aschilunsch ch'igl interess dalla vischnaunca e dils privats pertuccai pretenda quei.*

**Cudisch penal svizzer art. 320:*

«Tgi che paleisa in secret confidau ad el en sia qualita da commember d'ina autorita u d'ufficial ni ch'el ha enderschiu en siu uffeci u survetsch, vegn castigiaus cun perschun u cun fallonza. La violaziun dil secret vegn era castigada, suenter ch'igl uffeci u survetsch ha priu fin.»

Art. 24
Responsabladad
La responsabladad dils organs da vischnaunca per donns ch'els caschunan exercitond lur uffeci sedrezza tenor la lescha cantunala davart la responsabladad dils ufficials ed emploiats e dallas corporaziuns da dretg public.

Art. 25
Protocol
Dallas tractativas dalla radunonza communal, dalla suprastonza, dil cussegl da scola e d'ulteriuras cumissiuns communalas sto vegnir fatg protocols separai.

Ils protocols dalla radunonza communal, dalla suprastonza e dil cussegl da scola vegnan secrets per romontsch.

Ilis protocols ston vegnir presentai cun la proxima caschun e vegnir sutsignai dil president e dil protocollist suenter lur approbaziun.

Art. 26

Ilis protocols dalla radunonza communal stattan a disposiziun a mintga persuna cun dretg da votar per investa. Investa els protocols

L'investa els protocols dalla suprastonza e dallas ulteriuras autortads communalas vegn mo lubida, sch'ins sa far valer interess digns da protecziun.

Al dretg da prender investa sa vegnir satisfatg cun remetter in extract suttascret dil protocol.

II. Organisaziun dalla vischnaunca

Art. 27

Ilis organs communal ein:

Organs communalas

- a) la radunonza communal
- b) la suprastonza communal
- c) la cumissiun da gestiun
- d) il cussegl da scola

a) La radunonza communal

Art. 28

La radunonza communal ei igl organ suprem dalla vischnaunca. En quella exerciteschan ils habitonts cun dretg da votar en vischnaunca ils dretgs che cumpetan ad ellas en fatgs communalas. Incumbensas e posiziun

Art. 29

La radunonza communal ha surtut las suandontas cumpetenzas: Cumpetenzas

1. eleger

- a) il president communal
- b) 4 commembers dalla suprastonza e 2 substituts
- c) 3 commembers dalla cumissiun da gestiun e 2 substituts
- d) 4 commembers dil cussegl da scola e 2 substituts
- e) 4 commembers dalla cumissiun da baghegiar
- f) tut ils commembers dil cussegl da fundaziun dalla fundaziun Pro Laax
- g) far tut las autras elecziuns, aschilunsch che quellas ein buca surdadas expressivamein ad in'otra instanza;

2. relaschar e midar la constituziun da vischnaunca, las leschas communalas, las ordinaziuns ed ils reglaments da muntada generala;
3. approbar il preventiv ed il quen communal sco era fixar il pei da taglia;
4. lubir expensas ch'ein buca prevedidas el preventiv u che survargan la cumpetenzza d'auters organs;
5. indemnisar ils commembers dallas autoritads e dallas cumisziuns communalas;
Quella regulaziun vala, cun resalva da disposiziuns specialas dallas instituziuns regionalas, era per ils delegai da vischnaunca;
6. cumprar, vender, brattar ed impegnar proprietad immobigliara cun resalva dalla cumpetenzza dalla suprastanza communal e dil dretgs dalla vischnaunca burgheisa;
7. conceder dretgs da baghegiar e da funtauna ed auters dretgs reals limitai sco era conceder servituds e grevezias funsilas, aschilunsch che quei stat buc ella cumpetenzza dalla suprastanza communal. Resalvai ein ils dretgs dalla vischnaunca burgheisa;
8. emetter novs emprests e surprender garanzias;
9. conceder dretgs dad auas ed auters dretgs d'utilisaziun specials, far valer il dretg da retuorn a tschep el senn dalla legislaziun davart ils dretgs dad auas. Resalvai ein ils dretgs dalla vischnaunca burgheisa;
10. dar emprests, sche quels survargan la cumpetenzza finanziaria dalla suprastanza communal e stattan buca enteifer il rom fixau per il diever da daners da fond tras l'istanza cumpetenta;
11. crear novs uffecis e piazzas communalas;
12. decider e prender posiziun tenor la lescha introductiva cantunala tier la lescha federala davart igl acquist da schischom tras persunas egl exterior.

Art. 30

La radunonza communal vegn convocada dil president communal ni da siu substitut tras conclus dalla suprastanza. La convocaziun ha da succeder sil pli tard 10 dis avon la radunonza tras publicaziun sin tabla nera ed el fegi uffical. Las tractandas ston esser indicadas detagliadamein.

La radunonza communal astga decider mo davart fatschentas indicadas silla gliesta da tractandas che sto vegnir publicada el fegl ufficial silmeins diesch dis avon la radunonza.

Il preventiv, il quen annual e messadis ston vegnir tarmess a tut las casadas sil pli tard cura che la radunonza vegn convocada. Quels documents vegnan screts en lungatg romontsch e tudestg.

Art. 31

Mintga radunonza communal convocada tenor uorden ei cumpetenta da decider.

Cumpetenza da decider

Art. 32

Il president communal diregia la radunonza da vischnaunca. En cass ch'el ei impediud, meina il vicepresident ni in auter commember dalla suprastonza la radunonza.

Direcziun dalla radunonza

Art. 33

La radunonza communal astga prender decisziuns mo davart fatschentas ch'ei vegnidas predeliberadas dalla suprastonza ni d'ina cumissiun.

Predeliberaziun

Art. 34

La radunonza communal elegia ils dumbravuschs necessaris ed il biro electoral.

Dumbravuschs

Art. 35

Las votaziuns vegnan fatgas cun tscharna. Ellas ein denton da far cun scrutini, sch'in quart dils votants presents pretenda quei.

Moda da votar

Tier la tscharna vala il pli absolut dils votants. En cass da paritad dallas vuschs decida il president.

Tier il scrutini vala il pli absolut dallas vuschs valeivlas. Cedels vits e nunvaleivels vegnan buca quintai. En cass da paritad dallas vuschs ei la fatschenta refusada.

Art. 36

Las elecziuns vegnan fatgas cun scrutini. Sche negin fa opposiziun, san ellas vegnir fatgas cun tscharna, excepju denton l'elecziun dalla suprastonza. Elegida ei quella persuna che contonscha il pli absolut dallas vuschs valeivlas.

Moda d'eleger

Tier elecziuns cumplessivas vegnan tut las vuschs valeivlas da candidats quintadas ensemen e partgidas tras il diember da sezs libers plus in; la proxima cefra entira ei il pli absolut.

Contonscha in candidat buca il pli absolut tier elecziuns singulas ni vegnan tier elecziuns cumplexivas pli paucs candidats elegi che quei ch'ei drova, sto vegnir fatg in secund scrutini liber. Elegi ein lura quels candidats che survegnan las pli biaras vuschs.

En cass da paritad dallas vuschs decida la sort.

Art. 37

Elecziuns en
differents uffecis

Sch'ina persuna vegn elegida en differents uffecis che excludan in l'auter, sto ella sedecider immediat per in u l'auter uffeci.

Existan motivs d'exclusiun el senn dad art. 14 dalla constituziun da vischnaunca, ei l'elecziun nunvaleivla. Sche pliras persunas vegnan elegidas el medem mument en in uffeci, al qual ellas astgan tenor art. 14 buca appartener el medem temps, ei quella persuna elegida ch'era gia en uffeci, u en cass che tuttas vegnan elegidas da niev, quella che ha survegniu pli bia vuschs ni tratg la sort.

Art. 38

Reponderaziun

In conclus dalla radunonza communal sa vegnir sutta mess da tut temps a quella per reponderaziun. Resalvai ein ils dretgs da tiarzas persunas.

Sch'in conclus ei aunc buca in onn en vigur, ston ins entrar sin ina reponderaziun mo sch'ina maioritad da duas tiarzas dallas vuschs valeivlas decida quei.

Art. 39

Votaziuns ed
elecziuns
cantunales e
federalas

Per las votaziuns ed elecziuns cantunales e federalas vegn l'urna messa si el local communal duront in temps fixaus dalla supra-stonza communal, sil pli pauc dus luverdis avon ed igl avonmiezdi dil di da votaziun ed elecziun.

Art. 40

Material da votar,
distribuziun

Ils cedels da votar ed ils ulteriurs documents per las votaziuns cantunales e federalas ston vegnir tarmess silmeins treis jamnas avon il di dalla votaziun.

Art. 41

Votaziun all'urna

La supra-stonza communal ha la cumpetenza da far diever dall'urna per votaziuns ed elecziuns.

La votaziun all'urna vegn fatga tenor il reglament relaschus dalla radunonza communal. Quei reglament vegn era numnaus «Jorden dallas fatschentas per las votaziuns all'urna ella vischnaunca da Laax».

b) La suprastonza communal

Art. 42

La suprastonza communal ei l'istanza administrativa e da polizia dalla vischnaunca.

Incumbensas,
cumposiziun

Ella secumpona dil president communal, dil vicepresident, da treis commembers e da dus substituets.

Ils substituets ston mo vegnir envidai, sch'in commember ordinari sa buca participar allas sedutas per pli che treis meins pervia da malsogna u assenza dil liug.

Art. 43

La suprastonza communal vegn convocada dil president u eventualmein da siu substitut, aschi savens che las fatschentas preten dan.

Sedutas

Sin giavisch da silmeins dus commembers dalla suprastonza ei il president obligaus da convocar ina sesida extraordinaria.

Art. 44

La suprastonza communal ei cumpetenta da decider, sche silmeins treis commembers ein presents.

Cumpetenzas da
decider

Art. 45

Per tut las decisiuns vala il pli absolut dils commembers presents. En cass da paritad dallas vuschs decida il president, tier elecziuns decida la sort.

Votaziuns ed
elecziuns

Mintga commember dalla suprastonza ei obligaus da votar. Resalvadas ein las disposiziuns davart la recusaziun. Per regla vegnan las votaziuns ed elecziuns fatgas aviartamein. Sch'in commember giavischa quei, sto vegnir fatg in scrutini.

Art. 46

La suprastonza communal ha tut las cumpetenzas ch'ei buca surdadas ad in auter organ tras lescha federala u cantunala u tras la constituziun ni la lescha communal.

Cumpetenzas

Quei ei en particular:

1. applicar il dretg federal e cantunal sco era las leschas communalas, exequir ils conclus dalla radunonza communal;
2. surveglar l'entira administraziun communal;
3. administrar la facultad dalla vischnaunca e menar tut ils departaments tenor igl uorden da fatschenta;

4. far il quen annual ed il preventiv;
5. preparar tut las fatschentas per mauns dalla radunonza communal;
6. decider davart expensas unicas buca prevedidas el preventiv tochen fr. 50 000.– per il medem object e tochen fr. 15 000.– per expensas che serepetan onn per onn, sco era credits supplementars tochen 20 % dalla summa dil preventiv, denton max. fr. 50 000.–;
7. stipular contracts pertuccont fatschentas che stattan ella cumpetenza dalla suprastonza;
8. decider davart far process e recours sco era stipular entelgientschas e contracts da cumpromiss;
9. exequir la pussanza poliziala ch'ei surdada alla vischnaunca e la cumpetenza penala ella procedura penala administrativa;
10. decider davart recours encunter cummissiuns, funcziunaris e commembers dalla vischnaunca elegi dalla suprastonza communal;
11. eleger ed engaschar ils officials e funcziunaris communs, las cummissiuns ordinarias e specialas sco era las delegaziuns en corporaziuns, dallas qualas la vischnaunca fa part u ha il dretg da cogestium, aschilunsch che la cumpetenza d'eleger ei buca resalvada expressivamein ad in auter organ;
12. decider davart la collaboraziun cun autras vischnauncas, corporaziuns ed instituziuns regionalas e la participaziun ad uniuns d'interess da dretg public e personas giuridicas da dretg privat;
13. acquistar e ceder schischoms dalla vischnaunca da pli pauc che 200 m² e far rectificaziuns dils cunfins tochen agl import maximal da fr. 50 000.–;
14. far cunvegnientschas davart la cessiun da dretgs da baghegiar pli damaneivel, da baghegiar sil cunfin u da surbaghegiar sco era davart l'utilisaziun da schischoms tenor art. 6 digl uorden da baghegiar (lubientschas excepziunalas), aschilunsch che quei pertucca schischoms dalla vischnaunca.

Art. 47

Las fatschentas dall'administraziun communal vegnan repartidas tenor camps en differents departaments. Mintga commember dalla suprastonza diregia in u plirs departaments. In departament sa era vegnir surdaus provisoriamain ad in substitut. Mintga suprastont ei obligaus da suprender la partiziun administrativa attribuida ad el.

Sistem da
departaments

La suprastonza communal relai in uorden da fatschenta davart la repartiziun dils departaments e l'execuziun dallas incumbensas adossadas a mintga departament.

Ella fixescha las indemnisaziuns dils officials e dils funcziunaris da vischnaunca ch'ella ha elegiu, sebasond sin igl uorden da personal dil cantun Grischun e sia classificaziun ellas classas da paga.

Art. 48

Mintga cau da departament ha da survigilar las fatschentas che pertuccan siu departament, da far las funcziuns officialas necessarias e da rapportar alla suprastonza communal.

Gestiun

Art. 49

Las singulas partiziuns administrativas cumpeglian per regla ils suandonts camps:

Partiziuns
administrativas

1. Administraziun generala, finanzas, taglias, economia, pauperesser, provediment social
2. Scola, cultura e tgira da malsauns
3. Lubientschas da baghegiar, stradalesser, provediment d'aua, canalisaziun, polizia da baghegiar, protecziun dalla natira e digl ambient
4. Agricultura, alps e turissem
5. Polizia, pumpiers, militar, schurmetg civil, dismessa da rumians, uffeci forestal e santeri

Mintga partiziun administrativa ha in cau ed in substitut.

En cass specials sa la suprastonza communal surdar singulas incumbensas e duers specials al cau d'in auter departament.

Per preparar singulas fatschentas sa la suprastonza communal incaricar da cass en cass cumissiuns specialas ni consultar cusgliaders u experts.

Art. 50

La suprastonza communal representa la vischnaunca enviers tiazas persunas ed avon dertgira.

Representanza
dalla vischnaunca
anoviars

Il president communal ni siu substitut suttascriva ensemen cun il scarvon valeivlamein per la vischnaunca.

Art. 51

Il president communal ei il parsura dalla suprastonza communal. El ni en cass d'absenza siu substitut meina la radunonza communal. El ha da preparar la gliesta da tractandas dalla suprastonza.

President
communal,
cumpetenzas

Sco parsura dalla suprastanza ha el da survegilar surtut las finanzas e l'administraziun dalla vischnaunca.

Cun agid dils caus dils departaments procurescha el che las prescripziuns ed ils conclus vegnien exequi e pren las mesiras necessarias en cass urgents.

Il president communal dispora d'in credit annual accordaus dalla radunonza communal a caschun dallas tractativas davart il budget.

El representa la vischnaunca enviers igl exteriur.

c) La cumissiun da gestiun

Art. 52

Cumposiziun ed elegibladad

La cumissiun da gestiun secumpona da treis commembers e dus substituents. Ella seconstituescha sezza.

Art. 53

Incumbensas

La cumissiun da gestiun ei obligada da controllar tuttas activitads dall'administraziun communal, cumpriu cassa e contabilitad, era dallas fundaziuns e dad autras facultads specialas.

Tras controlla adequata ha ella da s'informar adina puspei digl import, dil diever e dall'utilisaziun da quellas facultads. La cumissiun da gestiun sto orientar la suprastanza communal davart sias observaziuns. Alla radunonza generala da vischnaunca ha ella da rapportar mintg'onn davart l'examinaziun dallas fatschentas e dil quen da vischnaunca e da far proposta.

Art. 54

Revisurat

La suprastanza communal sa, en entelgientscha cun la cumissiun da gestiun, incumbensar revisurs professionals cun la controlla dils quens. En quei cass ha la cumissiun da gestiun da far las controllas annualas en entelgientscha cun il revisurat.

Davart observaziuns d'impurtonza secundara san la cumissiun da gestiun ed il revisurat far in rapport special per mauns dalla suprastanza communal.

d) Scolas

Art. 55

Cussegl da scola

Il cussegl da scola secumpona dil president, da quater ulteriurs commembers elegi dalla radunonza communal, e da dus substituents.

Art. 56

L'instrucziun en scoletta sco era en scola primara tochen la quarta classa vegn fatga exclusivamein en romontsch.

Lungatg
d'instrucziun

Per midar quei artechel drova ei l'approbaziun da duas tiazas dallas vuschs valeivlas.

Art. 57

Il cussegl da scola procurescha che las leschas da scola federalas, cantunalas e communalas vegnien applicadas. El meina e survigilescha il menaschi da scola dalla vischnaunca.

Incumbensas e
cumpetenzas

Il cussegl da scola ha las suandontas cumpetenzas sper quellas numnadas ella lescha da scola cantunala:

1. eleger e relaschar
 - a) ils scolasts e las scolastas sco era las mussadras da scoletta
 - b) il miedi da scola ed il dentist da scola
 - c) in commember per la cumissiun da scoletta;
2. survegljar il menaschi da scola, stabilir ed applicar igl uorden da scola;
3. preparar igl uorden da scola per mauns dalla radunonza communalala;
4. procurar ils mieds d'instrucziun per la scola e la scoletta;
5. exequir il dretg penal per giuvenils tenor uorden da procedura penala dil cantun e castigiar surpassaments disciplinars;
6. far propostas per il preventiv dallas expensas da scola.

Il cussegl da scola dispona dils credits previ el preventiv per las scolast. Per expensas nunprevedidas ha el in credit annual tenor preventiv a disposiziun. Dil rest han ils organs ordinaris dalla vischnaunca las cumpetenzas finanzialas el sector dallas scolast.

Art. 58

Ils scolasts ein emploiai communalas el senn dad art. 21 dalla lescha da vischnauncas dil cantun Grischun.

Scolasts e
salarisaziun dils
scolasts

*Art. 21 dalla lescha da vischnauncas dil cantun Grischun:
«In official communal ni in funcziunari stabel dalla vischnaunca astga buc appartener alla autoritad agli directamein suprastonta. El sa denton vegnir convocaus allas tractaziuns cun vusch consultativa. Commembers dalla suprastonza san buca esser revisurs da quen ni commembers dalla cumissiun da gestiu.»*

La salarisaziun dils scolasts e dallas scolastas sedrezza tenor il regulativ cantunal da salarisaziun.

III. Partiziuns administrativas

a) Canzlia communal

Art. 59

Incumbensas

L'administraziun communal ei suttamessa al president communal. Ella procura l'entira contabilitad ed exequescha las funcziuns surdadas ad ella dalla suprastonza communal. L'administraziun communal exequescha surtut ils conclus e las ordinaziuns dalla suprastonza communal, aschilunsch che quei ei buca l'incumbensa dils caus dils departaments.

Art. 60

Scarvon communal

Il scarvon meina l'administraziun communal. El survegiascha il personal administrativ.

Il scarvon ni siu substitut fa il protocol dalla radunonza communal e dallas sedutas dalla suprastonza communal, allas qualas el participescha cun vusch consultativa.

b) Construcziuns e vias

Art. 61

Cumissiun da baghegiar, cumposiziun ed elegibilitad

La cumissiun da baghegiar secumpona da tschun commembers e da dus substituents. Il cau da departament fa part da quella ex officio.

Il cau digl uffeci da construcziun pren part allas sesidas cun vusch consultativa.

Art. 62

Incumbensas

La cumissiun da baghegiar ha d'examinar las damondas da baghegiar ed ils recuors. Ella fa proposta alla suprastonza communal.

c) Provediment social

Art. 63

Provediment social

Las incumbensas e las obligaziuns digl uffeci social sedrezzan tenor las disposiziuns federalas e cantunals.

Igl uffeci social secumpona dil president communal e dil scarvon.

IV. Finanzas, taglias ed auters pensums

Art. 64

Entras ina buna administraziun procurescha la vischnaunca per il manteniment nunsmesau da sia facultad. Medemamein sesprova ella da contonscher la meglia rendita pusseivla dalla facultad. Il quen da facultad ei da metter sin ina basa solida entras amortizaziuns reguladas e creaziun da reservas.

Administraziun e diever dil recav

Art. 65

Sch'il recav dalla facultad dalla vischnaunca e las ulteriuras entradas tonschan buca per cuvierer las expensas e per amortisar sistematicamein ils deivets, impona la vischnaunca taglias tenor ina lescha da taglia speciala. La fixaziun da taglias sto correspunder al principi dalla gestadad e dueivladad.

Taglias, taxas

Art. 66

La separaziun dalla proprietad denter la vischnaunca politica e la vischnaunca burgheisa ei reglada el contract dils 12 d'avrel 1978.

Separaziun dalla proprietad

Art. 67

Per las utilisaziuns pretenda la vischnaunca taxas d'utilisaziun tenor la lescha da vischnauncas cantunala.

Ultra da quei sa la vischnaunca incassar dils legitimai contribuziuns commensuradas als cuosts per utilisaziuns ch'ei effectivamein vengidas concedidas ad els.

Sco recumpensa per utilisaziuns da diever public augmentadas sin fundament da concessiuns ni lubientschas pretenda la vischnaunca taxas che correspundan per regla alla valeta dallas utilisaziuns.

Taxas d'utilisaziun e contribuziuns als cuosts; tscheins d'utilisaziun

Art. 68

Eregia la vischnaunca ovras ni indrezs che portan a certas personas in avantatg special ni che augmentan la valeta da certs objects da facultad, sa ella pretender a norma da leschas communalas e regulativs specials ina contribuziun als cuosts dall'ovra che corrispunda agl avantatg concediu.

Subsidiarmein vala il dretg cantunal davart la repartiziun dils cuosts.

Taxas da preferenza

Art. 69

La vischnaunca sa pretender taxas da diever dallas personas che utiliseshan ovras, interpresas ed indrezs ch'ella ha eregiu e meina.

Taxas

L'altezia dallas taxas sedrezza tenor las ordinaziuns communalas relativas.

Sco recumpensa per in survetsch special dall'administraziun communal ni per l'execuziun d'in act official (p.ex. dar lubientschas etc.) sa la vischnaunca pretender taxas administrativas.

L'altezia dallas taxas ei per regla da fixar aschia che silmeins ils cuosts e las expensas dalla vischnaunca san vegnir curclai ord lur recav.

Art. 70

Taxas da cura e contribuziun per la promoziun dil turissem

La vischnaunca pretenda taxas, sco p.ex. taxas da cura e contribuziun per la promoziun dil turissem, che ston vegnir impundidas per promover il turissem.

La radunonza communal relai las leschas necessarias per quei.

Igl incasso da quellas taxas sa vegnir surdaus all'organisaziun turistica Alpenarena.ch SA.

V. Vischnaunca burgheisa

Art. 71

Dretgs

Ils dretgs dils burgheis e dalla vischnaunca burgheisa enteifer la vischnaunca politica sedrezzan tenor la legislaziun cantunala ed il contract da separaziun denter la vischnaunca politica e la vischnaunca burgheisa dils 12 d'avrel 1978.

VI. Fatgs da baselgia

Art. 72

La Pleiv

Ils dretgs dalla pleiv el senn dalla costituziun cantunala vegnan garanti. La pleiv administrescha sezza sia facultad.

VII. Mieds legals

Art. 73

Dretg da recuors

Encunter conclus e decisiuns dalla suprastonza communal e dalla radunonza da vischnaunca san ins far recuors alla dertgira administrativa enteifer 20 dis tenor la lescha davart la giurisdicziun administrativa.

Encunter disposiziuns da multas dalla suprastonza communal san ins far recuors alla dertgira administrativa enteifer 20 dis tenorigl uorden da procedura penala dil cantun.

Encunter disposiziuns da multas d'auters organs communal san ins far recuors en scret alla suprastonza communal enteifer 14 dis tenor las disposiziuns relativs digl uorden da procedura penala dil cantun.

VIII. Disposiziuns finalas e transitorias

Art. 74

La constituiun presenta sa vegnir revedida da tut temps entiramein u parzialmein. Mintga revisiun entra en vigur cun l'approbaziun dalla radunonza communal.

Revisiun dalla
constituziun da
vischnaunca

Questa revisiun dalla constituiun da vischnaunca sa buca vegnir applicada per ils commembers dallas autoritads ch'ein en uffeci il mument da sia entrada en vigur.

Art. 75

La constituiun presenta entra en vigur cun l'approbaziun dalla radunonza communal.

Entrada en vigur

Ella sto vegnir suttamessa per approbaziun alla regenza che examinescha sia legalitad. Quei vala era per tut las ulteriuras midadas ni supplements dalla constituiun.

Art. 76

Questa constituiun remplazza quella dils 23 da mars 1973.

Abrogaziun da
disposiziuns
cuntradictorias

Cun sia entrada en vigur vegnan tuts conclus dalla vischnaunca che stattan en cuntradiciun cun la nova constituiun abrogai.

Concludiu tras la radunonza da vischnaunca dils 15 da mars 1991.

Il president communal:

Eugen B. Hangartner

Il scarvon:

A. Killias

Approbau dalla Regenza tenor conclus nr. 2498 dils 17 da settem-
ber 1991.

Il president:

J. Caluori

Il directur dalla cancellaria:

Dr. C. Riesen

Las revisiuns da questa lescha ein vegnidas approbadas dalla
Regenza ils 16 da matg 2000/protocol nr. 865 ed ils 11 da decem-
ber 2001/protocol nr. 1883

Regulativ per las elecziuns dalla suprastonza

1. Las elecziuns han liug il meins da mars ni d'avrel (art. 11 dalla constituziun communal).
2. La perioda d'uffeci cuoza mintgamai 3 onns (art. 9).
3. In onn vegnan il president, dus suprastonts e dus substituts elegi. Dus onns pli tard dus suprastonts.
4. Las elecziuns ston vegnir fatgas tenor igl uorden hierarchic.
5. Il president ed ils quater commembers dalla suprastonza vegnan elegi cun scrutini. Ils substituts san vegnir elegi cun tscharna sin fundament da propostas fatgas. Dil rest valan per las elecziuns ils principis fixai en art. 36 dalla constituziun communal.
6. Sco empren substitut vala la persuna ch'ei il pli ditg en uffeci, en cass d'in'elecziun simultana quella che survegn las pli biaras vuschs.
7. Ils commembers nievelegi entran en uffeci mintgamai sin igl empren da fenadur digl onn current (art. 11).

Abrogaziun da disposiziuns cuntradictorias	art. 76
Administraziun e diever dil recav	art. 64
Autonomia	art. 2
Convocaziun, tractandas dalla radunonza communal	art. 30
Cumissiuin da baghegiar, cumposiziun ed elegibladad	art. 61
Cumpetenzza da decider dalla radunonza communal	art. 31
Cumpetenzza da decider dalla suprastonza communal	art. 44
Cumpetenzas dalla radunonza communal	art. 29
Cumpetenzas dalla suprastonza communal	art. 46
Cumposiziun dalla suprastonza communal	art. 42
Cumposiziun ed elegibladad dalla cumissiuin da gestiun	art. 52
Cussegl da scola	art. 55
Demissiuin	art. 12
Direcziun dalla radunonza	art. 32
Discreziun professiunala	art. 23
Dretg d'iniziativa	art. 17
Dretg da petiziun	art. 16
Dretg da recuors	art. 73
Dretg da votar	art. 6
Dretg da votar tier votaziuns federalas e cantunalas	art. 7
Dretgs dalla vischnaunca burgheisa	art. 71
Dumbravuschs	art. 34
Elecziuns en differents uffecis	art. 37
Elegibladad	art. 8
Entrada en vigur	art. 75
Gestiun	art. 48
Habilitad da votar	art. 5
Incumbensas dalla canzlia communal	art. 59
Incumbensas dalla cumissiuin da baghegiar	art. 62
Incumbensas dalla cumissiuin da gestiun	art. 53
Incumbensas dalla vischnaunca	art. 3
Incumbensas e cumpetenzas dil cussegl da scola	art. 57
Informaziun, interpellaziun	art. 22
Iniziativas illegalas	art. 20
Investa els protocols	art. 26
Lungatg d'instrucziun	art. 56
Material da votar, distribuziun	art. 40
Moda d'eleger	art. 36
Moda da votar	art. 35
Motivs d'exclusiuin	art. 14
Moziun	art. 21
Obligaziun da prender stgisa	art. 15
Organs da vischnaunca	art. 27
Partiziuns administrativas	art. 49

Perioda d'uffeci, limitaziun dil temps d'uffeci	art. 9
Pleiv	art. 72
Predeliberaziun	art. 33
President communal, cumpetenzas	art. 51
Principi territorial	art. 4
Procedura d'iniziativa	art. 18
Protocol	art. 25
Provediment social	art. 63
Radunonza communal, incumbensas e posiziun	art. 28
Reponderaziun	art. 38
Representanza dalla vischnaunca anoviars	art. 50
Responsabladad	art. 24
Retratga dall'iniziativa	art. 19
Revisiun dalla costituziun da vischnaunca	art. 74
Revisurat	art. 54
Scarvon communal	art. 60
Scolasts e salarisaziun dils scolasts	art. 58
Sedutas	art. 43
Separaziun dalla proprietad	art. 66
Sforz d'acceptar l'elecziun en in uffeci	art. 10
Sistem da departaments	art. 47
Substituts	art. 13
Taglias, taxas	art. 65
Taxas	art. 69
Taxas d'utilisaziun e contribuziuns als cuosts; tscheins d'utilisaziun	art. 67
Taxas da cura e contribuziun per la promoziun dil turissem	art. 70
Taxas da preferenza	art. 68
Termin dallas elecziuns ed entrada en uffeci	art. 11
Vischnaunca	art. 1
Votaziun all'urna	art. 41
Votaziuns ed elecziuns	art. 45
Votaziuns ed elecziuns cantunalas e federalas	art. 39